

—
Верховний
Суд

ОГЛЯД
судової практики
об'єднаної палати Касаційного
адміністративного суду
у складі Верховного Суду

2020

ЗМІСТ

Передмова

3

1. Статистичні показники розгляду справ об'єднаною палатою

4

2. Огляд судових рішень, розглянутих об'єднаною палатою

5

2.1. Судові рішення, прийняті об'єднаною палатою у 2018 році

5

2.2. Судові рішення, прийняті об'єднаною палатою у 2019 році

11

2.3. Судові рішення, прийняті об'єднаною палатою у 2020 році

34

Передмова

Верховний Суд є найвищим судом у системі судоустрою України, який забезпечує сталість та єдність судової практики в порядку та спосіб, визначені процесуальним законом. Такий статус Верховного Суду передбачено частиною першою статті 36 Закону України від 02 червня 2016 року № 1402-VIII «Про судоустрій і статус суддів» (далі – Закон № 1402-VIII). Одним із важливих повноважень Верховного Суду є забезпечення однакового застосування норм права судами різних спеціалізацій у порядку та спосіб, визначені процесуальним законом (пункт б частини другої статті 36 Закону № 1402-VIII).

КАС України передбачає, що у визначених цим Кодексом випадках перегляд судових рішень судом касаційної інстанції здійснює, зокрема, об'єднана палата Касаційного адміністративного суду (частина дев'ята статті 33).

Так, стаття 346 КАС України закріплює підстави для передачі справи на розгляд об'єднаної палати. Зокрема, суд, який розглядає справу в касаційному порядку у складі колегії суддів або палати, передає справу на розгляд об'єднаної палати, якщо ця колегія або палата вважає за необхідне відступити від висновку щодо застосування норми права у подібних правовідносинах, викладеного в раніше ухваленому рішенні Верховного Суду у складі колегії суддів з іншої палати або у складі іншої палати чи об'єднаної палати.

Порядок передачі справи на розгляд палати, об'єднаної палати регламентує стаття 347 КАС України. Так, питання про передачу справи на розгляд відповідної палати вирішує суд за власною ініціативою або за клопотанням учасника справи більшістю від складу суду, що розглядає справу. Таке питання може бути вирішене до прийняття постанови судом касаційної інстанції, про що суд постановляє ухвалу з викладенням мотивів необхідності відступлення від висновку щодо застосування норми права в подібних правовідносинах, викладеного в рішенні, визначеному в частинах першій – четвертій статті 346 КАС України.

Такий інститут є новелою в процесуальному законодавстві, зокрема в КАС України, та має за мету забезпечити однакове застосування норм права судами в порядку та спосіб, визначені процесуальним законом, тобто забезпечення принципу єдності судової практики. Таким чином, ураховується динаміка спірних правовідносин та законодавства, заміна правових позицій, сформульованих у судових рішеннях, що згодом втратили свою актуальність, на оновлені, які відповідають вимогам сучасності.

У цьому огляді пропонуються до уваги судові рішення, розглянуті об'єднаною палатою Касаційного адміністративного суду.

1. Статистичні показники розгляду справ об'єднаною палатою

Починаючи з 15 грудня 2017 року та станом на 01 травня 2020 року Касаційний адміністративний суд розглянув у складі **об'єднаної палати** 12 адміністративних справ, а саме:

3 справи у 2018 році:

№ 820/1186/17 (20 червня 2018 року, суддя-доповідач – Бевзенко В. М.),
№ 805/3137/17-а (19 жовтня 2018 року, суддя-доповідач – Бевзенко В. М.),
№ 809/365/17 (27 листопада 2018 року, суддя-доповідач – Данилевич Н. А.);

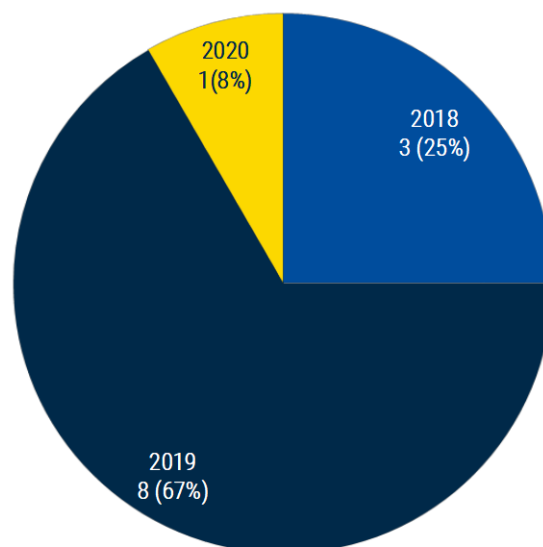
8 справ у 2019 році:

№ 816/1310/16 (13 лютого 2019 року, суддя-доповідач – Смокович М. І.),
№ 712/8985/17 (13 березня 2019 року, суддя-доповідач – Бевзенко В. М.),
№ 2040/8090/18 (22 листопада 2019 року, суддя-доповідач – Олендер І. Я.),
№ 461/5908/18 (22 листопада 2019 року, суддя-доповідач – Ханова Р. Ф.),
№ 816/731/16 (22 листопада 2019 року, суддя-доповідач – Ханова Р. Ф.),
№ 1740/1838/18 (09 грудня 2019 року, суддя-доповідач – Рибачук А. І.),
№ 826/25204/15 (12 грудня 2019 року, суддя-доповідач – Смокович М. І.),
№ 240/6150/18 (20 грудня 2019 року, суддя-доповідач – Коваленко Н. В.);

1 справу у 2020 році:

№ 520/8309/18 (17 березня 2020 року, суддя-доповідач – Калашнікова О. В.).

РОЗГЛЯД СПРАВ ОБ'ЄДНАНОЮ ПАЛАТОЮ КАСАЦІЙНОГО АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДУ (СТАНОМ НА 01.05.2020)

2. Огляд судових рішень, розглянутих об'єднаною палатою

2.1. Судові рішення, прийняті об'єднаною палатою у 2018 році

Належним доказом надіслання суб'єктом владних повноважень позовної заяви з додатками відповідачу та третім особам є квитанція або касовий чек, у якому зазначено найменування оператора та об'єкта поштового зв'язку, які надають послуги, дата та вид послуги, її вартість

Верховний Суд у складі колегії суддів об'єднаної палати Касаційного адміністративного суду прийняв постанову від 20 червня 2018 року у справі № 820/1186/17, якою задовольнив касаційну скаргу Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку (далі – Нацкомісія, позивач) за позовом до Товариства з обмеженою відповідальністю «Фінансова компанія «Велес» (далі – відповідач, ТОВ) про стягнення штрафу.

Суть спору полягала в тому, що окружний адміністративний суд ухвалою, залишеною без змін ухвалою апеляційного суду, повернув позовну заяву позивачу з підстав невиконання ухвали окружного суду про залишення позовної заяви без руху. На переконання позивача, суд першої інстанції неправомірно зобов'язав його надати як доказ надіслання відповідачу позовної заяви з додатками опис вкладення поштової кореспонденції та не мав підстав повертати матеріали позову. Позивач подав касаційну скаргу.

Правовий висновок Верховного Суду за результатами розгляду зазначеної адміністративної справи полягає в такому.

Розгляд справи на об'єднаній палаті зумовлений тим, що Верховний Суд вже розглядав справи з подібними правовідносинами, а також наявністю протилежних висновків колегій суддів Касаційного адміністративного суду щодо оцінки дотримання позивачами вимог частини третьої статті 106 КАС України (у редакції до 15 грудня 2017 року) у випадках надання на підтвердження надіслання відповідачу копії позовної заяви з додатками копії фіскального чека без опису вкладення поштового відправлення. Зокрема, колегія суддів у постанові від 13 лютого 2018 року у справі № 810/3373/14 дійшла висновку про відсутність обов'язку суб'єкта владних повноважень надавати поряд з чеком про відправлення поштової кореспонденції відповідачу опис вкладення та скасувала ухвали судів попередніх інстанцій з направленням справи для продовження розгляду.

Водночас інша колегія суддів у постанові від 13 березня 2018 року у справі № 820/3003/17 зазначила, що розрахунковий документ, виданий поштовим відділенням, є лише доказом надання (оплати) послуг поштового зв'язку, проте не дає можливості суду перевірити вміст поштового відправлення та не містить повної адреси одержувача. Тому касаційний суд дійшов висновку, що належним доказом надіслання відповідачу документів може бути опис вкладення разом з розрахунковим документом.

Аналогічного висновку про необхідність надання опису вкладення Верховний Суд дійшов також у постанові від 17 квітня 2018 року у справі № 820/2864/17.

Отже, існує різна практика щодо застосування частини третьої статті 106 КАС України (у редакції до 15 грудня 2017 року). Тому використання висновку з однієї зі вказаних справ відбудеться з відступленням від протилежного висновку.

Верховний Суд звернув увагу, що відповідно до частини дев'ятнадцятої Правил надання послуг поштового зв'язку, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 05 березня 2009 року № 270 (далі – Правила № 270), внутрішні поштові відправлення з оголошеною цінністю можуть прийматися для пересилання з описом вкладення та/або з післяплатою. Тобто до інших видів листів крім листів з оголошеною цінністю опис вкладення не передбачений.

Із системного аналізу норм Правил № 270 Суд зробив висновок, що Кабінет Міністрів України визначив в окремі категорії поштових відправлень, рекомендовані листи та листи з оголошеною цінністю.

У частині третій статті 106 КАС України (в редакції до 15 грудня 2017 року) законодавець чітко визначив категорію (рекомендований лист) поштового відправлення, якою суб'єкт владних повноважень має підтвердити надіслання відповідачу та третім особам позовної заяви та додатків до неї.

Враховуючи, що з описом вкладення можуть бути лише листи з оголошеною цінністю, колегія суддів вказала на невідповідність приписам чинного законодавства рішень судів попередніх інстанцій щодо витребування у позивача опису вкладення з підписом працівника поштового зв'язку, оскільки цього не вимагає частина третя статті 106 КАС України (в редакції до 15 грудня 2017 року).

Щодо належного підтвердження виконання частини третьої статті 106 КАС України Верховний Суд звернув увагу на таке.

Відповідно до частини другої Правил № 270 розрахунковим є документ встановленої відповідно до Закону України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» форми та змісту (касовий чек, розрахункова квитанція тощо), що підтверджує надання послуг поштового зв'язку.

Стаття 13 Закону України «Про поштовий зв'язок» від 04 жовтня 2001 року № 2759-III передбачає порядок надання поштового зв'язку. Зокрема, в абзаці третьому вказано, що в договорі про надання послуг поштового зв'язку, якщо він укладається у письмовій формі, та у квитанції, касовому чеку тощо, якщо договір укладається в усній формі, обов'язково зазначаються найменування оператора та об'єкта поштового зв'язку, які надають послуги, дата та вид послуги, її вартість. У договорі, стороною якого є національний оператор зв'язку, укладеному в будь-якій формі, має міститися попередження про недопущення пересилання письмової кореспонденції, виконаної та розтиражованої друкарським способом, без вихідних даних (тираж, назва друкарні, номер замовлення тощо). За недотримання цієї вимоги несе відповідальність оператор поштового зв'язку.

Аналізуючи сказані норми, колегія суддів об'єднаної палати зробила висновок, що належним доказом надіслання суб'єктом владних повноважень позовної заяви

з додатками відповідачу та третім особам є квитанція або касовий чек, у якому зазначено найменування оператора та об'єкта поштового зв'язку, які надають послуги, дата та вид послуги, її вартість.

Отже, Верховний Суд встановив порушення норм процесуального права при ухваленні судових рішень. Тому рішення судів попередніх інстанцій мають бути скасовані з відправленням справи для продовження розгляду до суду першої інстанції.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 20 червня 2018 року у справі № 820/1186/17 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/74870690>.

Дії відповідача щодо проведення позапланової перевірки позивача на підставі ухвали слідчого судді в кримінальному провадженні є незаконними. З огляду на незаконність проведення позапланової перевірки припис, виданий на підставі такої ухвали, також є незаконним і має бути скасований

Верховний Суд у складі колегії суддів об'єднаної палати Касаційного адміністративного суду прийняв постанову від 19 жовтня 2018 року у справі № 805/3137/17-а, якою задовольнив касаційну скаргу Публічного акціонерного товариства «По газопостачанню та газифікації «Донецькоблгаз» (далі – позивач, ПАТ) за позовом до Головного управління Держпраці у Донецькій області (далі – відповідач, ГУ Держпраці) про визнання неправомірним та скасування припису.

Суть спору полягала в тому, що на підставі акта перевірки суб'єкта господарювання ГУ Держпраці винесло припис, який, на думку позивача, є неправомірним, оскільки відповідач при здійсненні перевірки вийшов за межі наданих ухвалою Краматорського міського суду Донецької області від 25 липня 2017 року у справі № 234/10050/17 повноважень та провів перевірку за межами рамок кримінального провадження, оскільки було проведено перевірку товариства не лише щодо: «дотримання вимог законодавчих та нормативно-правових актів з охорони праці та промислової безпеки», як визначено в ухвалі, а й щодо: «дотримання вимог законодавчих та нормативно-правових актів з охорони праці та промислової безпеки, вимог безпечного виконання та організації технічного обслуговування експлуатації газового господарства». Апеляційний суд ухвалою залишив без змін постанову окружного адміністративного суду, якою задовольнив позов частково. Позивач подав касаційну скаргу.

Правовий висновок Верховного Суду за результатами розгляду зазначеної адміністративної справи полягає в такому.

Розгляд справи на об'єднаній палаті зумовлений тим, що Верховний Суд вже розглядав справи з подібними правовідносинами, а також наявністю висновку колегії суддів Касаційного адміністративного суду щодо застосування частини першої статті 6 Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» (далі – Закон № 877-V) від 05 квітня 2007 року № 877-V. Зокрема, колегія суддів у постанові від 03 травня 2018 року у справі № 804/6790/17 дійшла висновку про законність проведення позапланової перевірки суб'єкта

господарської діяльності на підставі ухвали слідчого судді, постановленої в межах кримінального провадження.

Водночас під час підготовки до розгляду справи № 805/3137/17-а Верховний Суд дійшов висновку, що суб'єкт владних повноважень у таких справах має діяти лише на підставі та в межах закону, що регулює його діяльність. Ураховуючи, що частина перша статті 6 Закону № 877-V не передбачає такої підстави, як ухвала слідчого судді, то позапланова перевірка була проведена незаконно. Фактично Верховний Суд зробив протилежний висновок від позиції колегії суддів у справі № 804/6790/17.

При розгляді цієї справи касаційний суд вважає для ефективного захисту порушених прав вирішив вийти за межі позовних вимог за правилами частини другої статті 9 КАС України, оскільки позивач обрав не достатньо ефективний спосіб захисту порушеного права.

Враховуючи зазначене, колегія суддів перевірила підстави проведення позапланових перевірок контролюючими органами, зазначені в Законі № 877-V, обґрунтованість таких перевірок, призначених та проведених на підставі ухвали слідчого судді в кримінальному провадженні.

Проаналізувавши статтю 6 Закону № 877-V, Верховний Суд зробив висновок, що відповідач при прийнятті наказу про проведення позапланової перевірки та при фактичному здійсненні такої перевірки вийшов за межі наданих законом повноважень, оскільки вказана стаття містить вичерпний перелік підстав для проведення позапланових перевірок контролюючими органами, зазначених у частині четвертій статті 2 Закону № 877-V.

Поміж вказаних підстав відсутня така підстава, як проведення позапланової перевірки Держпрацею за ухвалою слідчого судді в кримінальному провадженні.

Верховний Суд звернув увагу, що прямого зобов'язання на призначення позапланової перевірки слідчий суддя не надавав, а лише надав дозвіл на проведення такої та визначив суб'єкт, який цю перевірку може провести.

Отже, відповідач, отримавши ухвалу суду, мав можливість перевірити, чи можливе виконання такого рішення слідчого судді контролюючим органом не виходячи за межі повноважень, встановлені Законом № 877-V.

Суди попередніх інстанцій проаналізували пункт 4 частини другої статті 40 Кримінального процесуального кодексу України, у якому зазначено, що слідчий уповноважений призначати ревізії та перевірки.

Водночас вказана норма на момент призначення перевірки 8 серпня 2017 року була виключена на підставі Закону України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII.

Таким чином, дії відповідача щодо проведення позапланової перевірки позивача на підставі ухвали слідчого судді в кримінальному провадженні є незаконними. Ураховуючи незаконність проведення позапланової перевірки, припис, виданий на підставі такої ухвали, також є незаконним та має бути скасований.

Суди попередніх інстанцій не врахували, що правові підстави для проведення позапланової перевірки відсутні, а тому хибно надали оцінку припису відповідача.

За таких обставин, Верховний Суд встановив наявність підстав для скасування рішень судів попередніх інстанцій з прийняттям нового рішення про задоволення позову.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 19 жовтня 2018 року у справі № 805/3137/17-а можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/77249163>.

Управління Держпраці створене як окрема юридична особа публічного права і не може бути звільнене від сплати судового збору в усіх інстанціях під час реалізації повноважень Державної служби з питань праці України в розумінні приписів пункту 20 частини першої статті 5 Закону України «Про судовий збір»

Верховний Суд у складі колегії суддів об'єднаної палати Касаційного адміністративного суду прийняв постанову від 27 листопада 2018 року у справі № 809/365/17, якою залишив без задоволення касаційну скаргу Управління Держпраці в Івано-Франківській області (далі – відповідач, Управління Держпраці) за позовом публічного акціонерного товариства «Укрнафта» в особі Науково-дослідного і проектного інституту (далі – ПАТ «Укрнафта», позивач) про визнання неправомірною та скасування постанови про накладення штрафу.

Суть спору полягала в тому, що відповідач подав апеляційну скаргу на постанову окружного адміністративного суду, якою задовольнив позовні вимоги. Скаргу було повернуто у зв'язку з неусуненням недоліків – несплатою судового збору. Управління Держпраці подало касаційну скаргу, в обґрунтування якої вказало, що при реалізації державної політики з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю в межах Івано-Франківської області, Держпраці діє через Управління Держпраці, а тому Управління Держпраці відповідно до пункту 20 частини першої статті 5 Закону України «Про судовий збір» від 08 липня 2011 року № 3674-VI (далі – Закон № 3674-VI) звільняється від сплати судового збору в усіх судових інстанціях.

Правовий висновок Верховного Суду за результатами розгляду зазначеної адміністративної справи полягає в такому.

Розгляд справи на об'єднаній палаті зумовлений тим, що Верховний Суд вже розглядав справи з подібними правовідносинами, а також наявністю протилежних висновків колегій суддів Касаційного адміністративного суду. Зокрема, колегії суддів судової палати з розгляду справ щодо виборчого процесу та референдуму, а також захисту політичних прав громадян у постановою від 25 липня 2018 року у справі № 804/8122/16 та від 30 липня 2018 року у справі № 809/280/17 дійшли висновку про помилковість висновків судів апеляційних інстанцій щодо необхідності сплати судового збору за подання апеляційної скарги. Колегії виходили з того, що оскільки територіальні управління Держпраці відповідно до пункту 7 Положення про Державну службу України з питань праці, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11 лютого 2015 року № 96 (далі – Положення № 96), реалізують повноваження зазначеної служби, то пільги щодо звільнення від сплати судового збору в усіх

інстанціях, передбачені пунктом 20 частини першої статті 5 Закону № 3674-VI для центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю, поширюються й на його територіальні органи та відділення.

Водночас колегія судової палати з розгляду справ щодо захисту соціальних прав у подібних спірних правовідносинах у постанові від 30 серпня 2018 року у справі № 816/1495/17 зауважила, що норми пункту 20 частини першої статті 5 Закону № 3674-VI є чіткими та не передбачають розширеного тлумачення в частині віднесення територіальних органів Держпраці до переліку суб'єктів, звільнених від сплати судового збору.

Колегія суддів об'єднаної палати погодилася з висновками колегії судової палати з розгляду справ щодо захисту соціальних прав та відмовила в задоволенні касаційної скарги Управління Держпраці в зазначеній справі з огляду на таке.

Верховний Суд звернув увагу, що мета встановлення судового збору за подання апеляційної скарги не зводиться до переслідування фінансових цілей – наповнення дохідної частини Державного бюджету України, а передбачає запобігання поданню безпідставних та явно необґрунтованих скарг. Закон визначає також коло осіб, які користуються пільгами щодо сплати судового збору у вигляді повного звільнення від його сплати в усіх судових інстанціях.

Аналізуючи перелік органів державної влади, вказаних у пунктах 18–20 частини першої статті 5 Закону № 3674-VI вбачається, що законодавець чітко та вичерпно визначив межі дії блага у вигляді звільнення від сплати судового збору на центральні органи виконавчої влади з поширенням чи без поширення на їхні територіальні органи.

Так, у пункті 18 частини першої статті 5 Закону № 3674-VI словосполучення «Пенсійний фонд та його органи» слід розуміти, що пільгою у вигляді звільнення від сплати судового збору володіє як Пенсійний фонд України як центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань пенсійного забезпечення та ведення обліку осіб, які підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню, так і його територіальні органи – управління.

Водночас пункт 20 частини першої статті 5 Закону № 3674-VI не передбачає подвійного трактування в частині звільнення від сплати судового збору територіальних органів Держпраці як таких, які через приписи пункту 7 Положення № 96 реалізують повноваження центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю – Державної служби з питань праці України.

Отже, Управління Держпраці створене відповідно до частини першої статті 21 Закону України від «Про центральні органи виконавчої влади» 17 березня 2011 року № 3166-VI (далі – Закон № 3166-VI) як окрема юридична особа публічного права. Зазначений суб'єкт реалізує згідно з пунктом 7 Положення № 96 повноваження Держпраці в розумінні приписів пункту 20 частини першої статті 5 Закону № 3674-VI, тому не може бути звільнене від сплати судового збору в усіх інстанціях.

Колегія суддів об'єднаної палати постановила, що апеляційний адміністративний суд ухвалою правомірно та обґрунтовано повернув апеляційну скаргу Управління

Держпраці у зв'язку з несплатою судового збору. Пільги, передбачені пунктом 20 частини першої статті 5 Закону № 3674-VI, не поширюються на скаржника.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 27 листопада 2018 року у справі № 809/365/17 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78231333>.

2.2. Судові рішення, прийняті об'єднаною палатою у 2019 році

Суд апеляційної інстанції зобов'язаний відмовити у відкритті апеляційного провадження у справі за наявності постанови про залишення апеляційної скарги цієї ж особи без задоволення або ухвали про відмову у відкритті апеляційного провадження за апеляційною скаргою цієї особи на це ж судове рішення

Верховний Суд у складі колегії суддів об'єднаної палати Касаційного адміністративного суду прийняв постанову від 13 лютого 2019 року у справі № 816/1310/16, якою залишив без задоволення касаційну скаргу Державної податкової інспекції у м. Полтаві Головного управління ДФС у Полтавській області (далі – відповідач, ДПІ) за позовом приватного підприємства «Альфа Трейд» (далі – ПП, позивач) про скасування рішення про застосування штрафних санкцій та нарахування пені.

Суть спору полягала в тому, що відповідач щодо ПП прийняв рішення про застосування штрафних санкцій та нарахування пені за несплату (неперерахування) або несвоечасну сплату (несвоечасне перерахування) єдиного внеску. Позивач звернувся до суду з вимогою скасувати таке рішення.

Суд першої інстанції постановою від 11 травня 2017 року позов задовольнив частково. ДПІ подала апеляційну скаргу, яку апеляційний суд ухвалою від 08 червня 2017 року залишив без руху як таку, що не відповідає вимогам частини шостої статті 187 КАС України в редакції, яка діяла на час розгляду справи в судах першої й апеляційної інстанцій, у частині необхідності надання документу про сплату судового збору. Надалі вказана апеляційна скарга була повернута апелянтові з підстав неусунення останнім недоліків апеляційної скарги. У грудні 2017 року ДПІ вдруге подала апеляційну скаргу, додавши до неї заяву про поновлення строку на апеляційне оскарження. Апеляційний суд ухвалою від 18 січня 2018 року залишив без руху апеляційну скаргу та надав апелянтові строк у десять днів з моменту отримання копії цієї ухвали для усунення недоліків апеляційної скарги. Скарга була залишена без руху з підстави, передбаченої частиною третьою статті 298 КАС України, у зв'язку з пропуском апелянтом строку на апеляційне оскарження з констатуванням відсутності підстав для визнання поважними причин пропуску строку на апеляційне оскарження, наведених у заяві про його поновлення. У зв'язку з невиконанням вимог ухвали від 18 січня 2018 року апеляційний суд ухвалою від 28 лютого 2018 року відмовив у відкритті апеляційного провадження за апеляційною скаргою на підставі пункту 4 частини першої статті 299 КАС України. У травні 2018 року відповідач утретє звернувся з апеляційною скаргою. Апеляційний суд ухвалою від 21 травня 2018 року відмовив

у відкритті апеляційного провадження на підставі пункту 3 частини першої статті 299 КАС України, а саме: з огляду на наявність ухвали про відмову у відкритті апеляційного провадження за апеляційною скаргою цієї ж особи на це ж судове рішення. ДПІ подала касаційну скаргу.

Правовий висновок Верховного Суду за результатами розгляду зазначеної адміністративної справи полягає в такому.

Розгляд справи на об'єднаній палаті зумовлений тим, що Верховний Суд вже розглядав справи з подібними правовідносинами, а також наявністю в ухвалах, постановлених суддями судової палати для розгляду справ щодо захисту соціальних прав та судової палати для розгляду справ щодо виборчого процесу та референдуму, а також захисту політичних прав громадян Касаційного адміністративного суду (від 17 липня 2018 року у справі № 201/1300/18, від 30 травня 2018 року у справі № 804/3525/16, від 25 травня 2018 року у справі № 804/2916/17), висновку про те, що правильне застосування апеляційними судами пункту 3 частини першої статті 299 КАС України при прийнятті рішень про відмову у відкритті апеляційних проваджень у зв'язку з наявністю ухвал про відмову у відкритті апеляційних проваджень за апеляційними скаргами тих же скаржників на ті ж судові рішення на підставі пункту 4 частини першої статті 299 КАС України є очевидним і не викликає розумних сумнівів щодо застосування чи тлумачення.

Водночас під час підготовки справи до розгляду Верховний Суд дійшов висновку, що оскільки у статті 299 КАС України визначено вичерпний перелік випадків, коли суддя-доповідач може постановити ухвалу про відмову у відкритті апеляційного провадження, то відмова у відкритті апеляційного провадження з підстави, передбаченої пунктом 4 частини першої статті 299 КАС України, не позбавляє учасників справи, а також осіб, які не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їхні права, свободи, інтереси та (або) обов'язки, права оскаржити в апеляційному порядку судові рішення, додавши клопотання про поновлення строку на апеляційне оскарження. Питання про поважність причин пропуску процесуального строку суд оцінює на власний розсуд в кожному конкретному випадку.

Об'єднана палата передала цю справу на розгляд Великої Палати Верховного Суду з підстав, передбачених частиною п'ятою статті 346 і підпунктом 8 пункту 1 розділу VII «Перехідні положення» КАС України, яка повернула справу на розгляд об'єднаної палати.

Об'єднана палата погодилася з висновком суду апеляційної інстанції, що на підставі приписів пункту 3 частини першої статті 299 КАС України суд апеляційної інстанції зобов'язаний відмовити у відкритті апеляційного провадження у справі за наявності постанови про залишення апеляційної скарги цієї ж особи без задоволення або ухвали про відмову у відкритті апеляційного провадження за апеляційною скаргою цієї особи на це ж судове рішення.

Верховний Суд зазначив, що відповідно до частини третьої статті 298, пунктів 3, 4 частини першої статті 299 КАС України використана законодавцем конструкція «є <...> ухвала про відмову у відкритті апеляційного провадження за апеляційною скаргою цієї особи на це саме судове рішення» є чіткою та не викликає множинного розуміння.

Тому правила пункту 3 частини першої статті 299 КАС України не підлягають обмеженню в застосуванні, а норми частини третьої статті 298 вказаного Кодексу – розширеному тлумаченню.

Верховний Суд констатував, що оскаржуване судове рішення було ухвалене з дотриманням норм процесуального права, підстави для його скасування відсутні.

При касаційному розгляді об'єднана палата взяла до уваги висновок Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду, викладений у постанові від 27 червня 2018 року у справі № 755/2353/15-ц.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 13 лютого 2019 року у справі № 816/1310/16 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/79846063>.

За умови перебування особи в правовідносинах, що регулюються нормативно-правовим актом, який оскаржується до адміністративного суду, строк звернення до адміністративного суду з позовом не може обмежуватися шістьма місяцями, передбаченими частиною другою статті 99 КАС України. У разі оскарження нормативно-правового акта строк такого оскарження буде вимірюватися усім часом чинності цього нормативно-правового акта

Верховний Суд у складі колегії суддів об'єднаної палати Касаційного адміністративного суду прийняв постанову від 13 березня 2019 року у справі № 712/8985/17, якою задовольнив касаційну скаргу Товариства з обмеженою відповідальністю «Черкаська будівельно-торгова компанія» (далі – позивач, ТОВ) за позовом до Черкаської міської ради (далі – відповідач, рада) про визнання нечинним рішення міської ради.

Суть спору полягала в тому, що позивач звернувся з позовом до відповідача, у якому просив визнати нечинним рішення «Про затвердження Положень та ставок місцевих податків і зборів на території міста Черкаси» від 22 січня 2015 року № 2-672 (далі – Рішення № 2-672). Позовні вимоги обґрунтовувалися тим, що оскаржуване рішення не було опубліковане в установленій законом спосіб. Тому позивач вважав це рішення таким, що не вступило в законну силу та, як наслідок, є нечинним.

Суди першої та апеляційної інстанцій залишили цей позов без розгляду, виходячи з того, що позивач, звернувшись у липні 2017 року до суду з позовом про скасування Рішення № 2-672, пропустив шестимісячний строк звернення до суду, визначений частиною другою статті 99 КАС України, без поважних на те причин. Позивач з цим не погодився, вказуючи на те, що шестимісячний строк звернення до суду не пропущений, оскільки лише з моменту офіційного опублікування акта органу місцевого самоврядування особа, права якої порушені таким актом, має реальну можливість дізнатися про його зміст, а тому саме з цього моменту починає відраховуватися строк звернення з позовом до суду. Позивач зазначив, що опублікування Рішення № 2-672 в Інформаційному віснику Черкаської міської ради «Місто» не може вважатись офіційним оприлюдненням, оскільки вказаний випуск друкованого засобу масової інформації не містить публікації додатків до рішення,

зокрема Додатку 1 Положення про податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки на території м. Черкаси, у якому встановлено ставку податку. ТОВ подало касаційну скаргу.

Правовий висновок Верховного Суду за результатами розгляду зазначеної адміністративної справи полягає в такому.

Розгляд справи на об'єднаній палаті зумовлений тим, що Верховний Суд вже розглядав справи з подібними правовідносинами процесуального характеру, а також наявністю різних висновків колегій суддів судових палат Касаційного адміністративного суду.

Так, у справі № 522/15306/16-а Верховний Суд у складі колегії суддів судової палати з розгляду справ щодо захисту соціальних прав Касаційного адміністративного суду ухвалив постанову від 19 червня 2018 року, якою залишив без змін ухвалу апеляційного суду, мотивуючи тим, що зі встановлених попередніми судовими інстанціями обставин вбачається обізнаність позивача з оскарженим актом органу місцевого самоврядування ще у 2015 році. Тому, оскаржуючи такий акт в судовому порядку в серпні 2016 року, позивач пропустив установлений процесуальним законом строк звернення до суду. Верховний Суд зробив висновок про те, що вирішальним для визначення додержання особою строків звернення до суду є встановлення часу, коли особа фактично дізналася або мала дізнатися про зміст оскарженого рішення, а не дотримання суб'єктом владних повноважень строків та способу його оприлюднення. У будь-якому разі строки звернення до суду встановлені для особи, яка звертається з позовом. Питання їх дотримання має першочергове значення, тобто передує встановленню обставин, від яких залежить кінцевий результат вирішення спору.

В іншій справі № 712/8982/17 Верховний Суд у складі колегії суддів судової палати з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів Касаційного адміністративного суду ухвалив постанову від 03 травня 2018 року, якою скасував рішення судів попередніх інстанцій та направив справу на продовження розгляду до суду першої інстанції. У цій постанові було зазначено, що суть спірних правовідносин полягає в з'ясуванні належного/неналежного опублікування спірного рішення міської ради в офіційних виданнях та друкованих засобах масової інформації відповідного органу місцевого самоврядування. Верховний Суд зробив висновок про те, що в разі оскарження нормативно-правового акта обрахунок строку розпочинається з дня його опублікування у визначеному чинним законодавством порядку. Вказане пояснюється тим, що саме з моменту опублікування нормативно-правового акта особа має реальну можливість дізнатися про його зміст, тобто з цього моменту особа могла дізнатись про порушення прав та свобод чи інтересів. Лише за умови встановлення факту дотримання радою вимог щодо опублікування нормативно-правового акта можна здійснити висновок про пропуск позивачем строку звернення до суду. У цьому разі сама суть спору перекликається з обставинами, які впливають на встановлення часу, коли особа дізналася або мала дізнатися про порушення своїх прав, свобод чи інтересів.

Верховний Суд під час розгляду цієї справи відступив від висновку, викладеного в постанові від 19 червня 2018 року у справі № 522/15306/16-а.

Суд зазначив, що особливості оскарження нормативно-правових актів, зокрема, органів місцевого самоврядування передбачені статтею 171 КАС України. Правила цієї статті не містять спеціальних вимог до строку звернення до адміністративного суду з позовами, предметом оскарження яких є нормативно-правові акти.

Згідно з частинами першою, другою статті 99 КАС України адміністративний позов може бути подано в межах строку звернення до адміністративного суду, встановленого цим Кодексом або іншими законами. Для звернення до адміністративного суду за захистом прав, свобод та інтересів особи встановлюється шестимісячний строк, який, якщо не встановлено інше, обчислюється з дня, коли особа дізналася або мала дізнатися про порушення своїх прав, свобод чи інтересів.

Таким чином, законодавець встановлює строк звернення до адміністративного суду з дня, коли особа дізналася або мала б дізнатися про порушення своїх прав, свобод чи інтересів.

Перевіряючи обґрунтованість висновку судів першої та апеляційної інстанції про наявність підстав для залишення позовної заяви без розгляду у зв'язку з пропуском позивачем строку звернення до адміністративного суду, Верховний Суд врахував сутність і ознаки нормативно-правового акта.

Для нормативно-правового акта притаманні такі властивості:

- приймається як у спосіб безпосереднього волевиявлення народу, так і уповноваженим на це органом за встановленою процедурою;
- містить загальнообов'язкові правила поведінки, легітимізовані людьми;
- розрахований на невизначене коло осіб та багаторазове застосування.

Згідно з частиною першою статті 36 Податкового кодексу України (далі – ПК України) податковим обов'язком визнається обов'язок платника податку обчислити, задекларувати та/або сплатити суму податку та збору в порядку та строки, визначені цим Кодексом.

Прийняття органом місцевого самоврядування нормативно-правового акта про встановлення місцевих податків чи зборів визначає передумови виникнення в платника податків податкового обов'язку за відповідним податком чи збором, який полягає в його обчисленні, декларуванні та/або сплаті в порядку та строки, визначені ПК України.

Тому, звертаючись до суду з позовом про оскарження нормативно-правового акта, позивач має обґрунтувати не лише зміст позовних вимог, а і факт порушення цим актом його суб'єктивних прав, свобод, інтересу.

Конституційний Суд України (далі – КСУ) у рішенні від 16 квітня 2009 року № 7-рп/2009, проаналізувавши функції та повноваження органів місцевого самоврядування, врегульовані Конституцією України та іншими законами України, дійшов висновку, що органи місцевого самоврядування, вирішуючи питання місцевого значення, представляючи спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ та міст, приймають нормативні та ненормативні акти. До нормативних належать акти, які встановлюють, змінюють чи припиняють норми права, мають локальний характер, розраховані на широке коло осіб та застосовуються неодноразово, а ненормативні акти

передбачають конкретні приписи, звернені до окремого суб'єкта чи юридичної особи, застосовуються одноразово та після реалізації вичерпують свою дію.

Верховний Суд вказав, що дія нормативно-правового акта є постійною тривалий час і не обмежується його разовим застосуванням. Відповідно, чинним нормативно-правовим актом суб'єктивні права, свободи чи інтереси можуть порушуватися неодноразово, тобто постійно, упродовж усього часу чинності такого акта.

Тому факт порушення прав, свобод чи інтересів у разі дії чинного нормативно-правового акта може мати не припинюваний характер. Оскільки чинний нормативно-правовий акт може обумовлювати порушення суб'єктивних прав, свобод чи інтересів, то, відповідно, строк звернення до адміністративного суду за захистом прав, свобод та інтересів особи потрібно розраховувати від усього часу чинності (тривалості дії) нормативно-правового акта.

Верховний Суд зазначив, що при обчисленні строку звернення до адміністративного суду з позовом про оскарження нормативно-правового акта необхідно брати до уваги таке:

- багаторазове застосування та тривалу чинність нормативно-правового акта;
- дійсність факту перебування суб'єкта у відносинах, які регулюються нормативно-правовим актом;
- дату факту порушення прав, свобод, інтересів, тобто коли саме особа (позивач) дізналася або мала дізнатися про порушення своїх прав, свобод чи інтересів;
- чи є чинним нормативно-правовий акт, яким порушено права, свободи, інтереси особи (позивача);
- чи перебуває особа (позивач) у правовідносинах, що регулюються нормативно-правовим актом, який оскаржується до адміністративного суду;
- коли вступила особа (позивач) у правовідносини, які регулюються нормативно-правовим актом і, коли з них вибула.

Об'єднана палата зробила висновок, що за умови перебування особи (позивача) у правовідносинах, що регулюються нормативно-правовим актом, який оскаржується до адміністративного суду, строк звернення до адміністративного суду з позовом не може обмежуватися шістьма місяцями, передбаченими частиною другою статті 99 КАС України. У разі оскарження нормативно-правового акта строк такого оскарження буде вимірюватися усім часом чинності цього нормативно-правового акта.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 13 березня 2019 року у справі № 712/8985/17 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/80457637>.

Застосування принципу пропорційності при здійсненні судочинства вимагає такого тлумачення підпункту 15.5 підпункту 15 пункту 1 розділу VII «Перехідні положення» КАС України, яке б гарантувало особі право на безпосереднє звернення з апеляційною скаргою до апеляційного суду відповідно до статті 297 КАС України

Верховний Суд у складі колегії суддів об'єднаної палати Касаційного адміністративного суду прийняв постанову від 22 листопада 2019 року у справі

№ 2040/8090/18, якою задовольнив касаційну скаргу особи (далі – позивач) за позовом до Міжрайонного відділу державної виконавчої служби по Основ'янському та Слобідському районах міста Харків Головного територіального управління юстиції у Харківській області (далі – відповідач, ДВС) про визнання бездіяльності протиправною та зобов'язання вчинити дії.

Суть спору полягала в тому, що позивач, не погодившись із додатковим судовим рішенням суду першої інстанції про стягнення на його користь витрат на професійну правничу допомогу, подав апеляційну скаргу безпосередньо до суду апеляційної інстанції, який ухвалою повернув позивачу апеляційну скаргу без розгляду. Таке рішення було мотивоване порушенням позивачем порядку подання апеляційної скарги, встановленого частиною першою статті 186 КАС України (у редакції Закону, що діяв до 15 грудня 2017 року) та вимог підпункту 15.5 підпункту 15 пункту 1 розділу VII «Перехідні положення» КАС України (у редакції Закону, що діяв після 15 грудня 2017 року). На думку позивача, суд апеляційної інстанції при вирішенні питання про прийняття апеляційної скарги до розгляду виявив надмірний формалізм та непропорційність між застосованими засобами та поставленою метою. На підтвердження своїх доводів позивач посилався на рішення Верховного Суду, в яких було висловлено правову позицію щодо можливості подачі апеляційної скарги безпосередньо до суду апеляційної інстанції. Позивач подав касаційну скаргу.

Правовий висновок Верховного Суду за результатами розгляду зазначеної адміністративної справи полягає в такому.

Розгляд справи на об'єднаній палаті зумовлений тим, що Верховний Суд вже розглядав справи з подібними правовідносинами процесуального характеру, а також наявністю неоднакового правозастосування Касаційним адміністративним судом норми підпункту 15.5 підпункту 15 пункту 1 розділу VII «Перехідні положення» КАС України. Так, в ухвалах від 27 квітня 2018 року у справі № 816/114/18, від 16 липня 2018 року у справі № 142/207/18, від 19 липня 2018 року у справі № 820/4578/18, від 31 серпня 2018 року у справі № 265/3328/18, на які послався апеляційний адміністративний суд у цій справі, Верховний Суд погодився з висновком суду апеляційної інстанції щодо наявності підстав для повернення апеляційної скарги, поданої безпосередньо до суду апеляційної інстанції, з огляду на порушення порядку її подання, встановленого підпунктом 15.5 підпункту 15 пункту 1 розділу VII «Перехідні положення» КАС України.

Водночас у постановах від 19 липня 2018 року у справі № 640/20036/17, від 26 вересня 2018 року у справі № 826/8873/16, від 20 грудня 2018 року у справі № 815/1402/18, від 02 липня 2019 року у справі № 1140/3385/18, від 17 липня 2019 року у справі № 316/1538/18 Верховний Суд сформулював правову позицію щодо права на безпосереднє подання апеляційної скарги до суду апеляційної інстанції, зважаючи на принципи юридичної визначеності та пропорційності при здійсненні судочинства в контексті можливості неоднозначного трактування положень підпункту 15.5 пункту 15 розділу VII «Перехідні положення» КАС України.

Колегія суддів об'єднаної палати щодо застосування статті 297 КАС України та підпункту 15.5 підпункту 15 пункту 1 розділу VII «Перехідні положення» КАС України

(у редакції Закону, що діяв на момент прийняття рішення судом апеляційної інстанції), зазначила, що на підставі принципу пропорційності при здійсненні судочинства особа, яка подає апеляційну скаргу, вправі очікувати застосування норм процесуального законодавства, зокрема статті 297 КАС України, які надають право як безпосереднього подання апеляційної скарги до апеляційного суду, так і подання апеляційної скарги через місцевий суд.

Застосування принципу пропорційності при здійсненні судочинства вимагає такого тлумачення підпункту 15.5 підпункту 15 пункту 1 розділу VII «Перехідні положення» КАС України (у редакції Закону, що діяв на момент прийняття рішення судом апеляційної інстанції), яке б гарантувало особі право на безпосереднє звернення з апеляційною скаргою до апеляційного суду відповідно до статті 297 КАС України.

Верховний Суд погодився з доводами позивача щодо наявності в нього права, встановленого статтею 297 КАС України, безпосередньо звертатися з апеляційною скаргою до суду апеляційної інстанції. Європейський суд з прав людини (далі – ЄСПЛ) неодноразово наголошував на тому, що процесуальні правила призначені для забезпечення належного відправлення правосуддя та дотримання принципу юридичної визначеності, а також, що учасники судового провадження повинні мати право розраховувати на те, що ці правила застосовуватимуться. Цей принцип застосовується до всіх – не лише до сторін провадження, але й до національних судів (рішення у справах «Каньете де Хоньї проти Іспанії», «Гору проти Греції», «Михолапапроти Латвії»). У справах «Шчокін проти України» (Shchokin v. Ukraine), заяви № 23759/03 та 37943/06, «Серков проти України» (Serkov v. Ukraine), заява № 39766/05 ЄСПЛ дійшов висновку, що, по-перше, національне законодавство не було чітким та узгодженим та не відповідало вимозі «якості» закону та не забезпечувало адекватного захисту осіб від свавільного втручання в права заявника; по-друге, національні органи не дотримувалися вимоги законодавства щодо застосування підходу, який був би найбільш сприятливим для заявника, коли в його справі національне законодавство припускає неоднозначне трактування.

Об'єднана палата постановила, що суд апеляційної інстанції виявив надмірний формалізм та непропорційність між застосованими засобами та поставленою метою, наслідком чого стало порушення права скажника на апеляційний перегляд судового рішення. У зв'язку з цим, висновок суду апеляційної інстанції про наявність підстав для повернення апеляційної скарги позивача без розгляду є помилковим.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 22 листопада 2019 року у справі № 2040/8090/18 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/85836102>.

Застосування порядку обчислення строку на апеляційне оскарження з моменту проголошення рішення суду, якщо позивач не був присутній під час проголошення судового рішення та про прийняте судове рішення дізнався лише після його отримання, є порушенням прав позивача на апеляційне оскарження

Верховний Суд у складі колегії суддів об'єднаної палати Касаційного адміністративного суду прийняв постанову від 22 листопада 2019 року у справі № 461/5908/18, якою задовольнив касаційну скаргу особи (далі – позивач) за позовом

до Львівської митниці ДФС (далі – відповідач, Митниця) про визнання протиправними дій щодо винесення постанови про порушення митних правил та про протиправність та скасування такої постанови.

Суть спору полягала в тому, що Митниця щодо особи – громадянина Німеччини прийняла рішення про порушення митних правил, передбачених частиною третьою статті 481 Митного кодексу України, і накладення адміністративного стягнення у вигляді штрафу.

Суд першої інстанції відмовив у задоволенні позову. Позивач подав апеляційну скаргу. Суд апеляційної інстанції, встановивши, що скарга подана з пропуском 10-тиденного строку, передбаченого статтею 286 КАС України, постановив ухвалу від 22 березня 2019 року, якою залишив її без руху, надавши позивачу 10 днів з дня її вручення вказати поважні підстави пропуску зазначеного строку. Суд також визнав неповажними підстави зазначені в клопотанні про поновлення цього строку. 15 квітня 2019 року від позивача до суду апеляційної інстанції надійшла заява про поновлення строку на апеляційне оскарження рішення суду першої інстанції. 18 квітня 2019 року суд апеляційної інстанції постановив ухвалу, якою вдруге визнав вказані в заяві підстави для поновлення пропущеного строку неповажними та відмовив у відкритті апеляційного провадження. Посилаючись на положення статей 1, 3, 8, 19, 22, 55, 92, 129 Конституції України, абзац п'ятнадцятий пункту 3 мотивувальної частини рішення КСУ від 07 травня 2002 року № 8-рп/2002, статей 251, 286 КАС України, позивач наголосив на забезпеченні державою права на апеляційний перегляд справи, вказав, що право на судовий захист є гарантією реалізації інших конституційних прав і свобод, їх утвердження й захисту за допомогою правосуддя тощо. Позивач зазначив, що безпосередньої участі або участі через свого законного представника у розгляді справи не брав і не був присутнім під час проголошення рішення у справі 10 січня 2019 року, а повний текст рішення отримав 24 січня 2019 року, після чого 01 лютого 2019 року в межах десятиденного строку, встановленого частиною четвертою статті 286 КАС України, оскаржив це рішення в апеляційному порядку. Позивач подав касаційну скаргу.

Правовий висновок Верховного Суду за результатами розгляду зазначеної адміністративної справи полягає в такому.

Розгляд справи на об'єднаній палаті зумовлений тим, що Верховний Суд вже розглядав справи з подібними правовідносинами процесуального характеру, а також наявністю різних правових висновків у справах.

Так, Верховний Суд під час розгляду касаційної скарги у цій справі за результатами аналізу положень статей 286, 295 КАС України, врахувавши проведення розгляду справи судом першої інстанції за відсутності сторін, дійшов висновку, що застосування порядку обчислення строку на апеляційне оскарження з моменту проголошення є порушенням прав позивача на апеляційне оскарження, оскільки він не був присутній під час проголошення судового рішення, а про прийняте судове рішення дізнався лише після його отримання.

Верховний Суд встановив, що наведені висновки є відмінними від висновків Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду, зазначених у постанові від 24 липня 2018 року у справі № 211/797/18 (2-а/211/84/18), яка розглядалася колегію

суддів судової палати з розгляду справ щодо виборчого процесу та референдуму, а також захисту політичних прав громадян.

Об'єднана палата звернула увагу, що стаття 286 КАС України містить спеціальну норму процесуального закону, що визначає особливості провадження у справах з приводу рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень щодо притягнення до адміністративної відповідальності. Частина четверта цієї статті встановлює спеціальні норми проти статті 295 КАС України щодо строку на апеляційне оскарження (протягом десяти днів) і порядку обчислення цього строку (з дня проголошення судового рішення).

Водночас стаття 286 КАС України не обмежує повноваження суду апеляційної інстанції щодо поновлення строку на апеляційне оскарження в порядку частини третьої статті 295 КАС України. На відміну від правил, установлених статтею 270 КАС України, передбачений статтею 286 КАС України строк на апеляційне оскарження не є преклюзивним.

Розгляд справи суд першої інстанції здійснював за відсутності сторін, за результатами якого проголосив вступну на резолютивну частину. Повний текст судового рішення позивач отримав 25 січня 2019 року. Тому Верховний Суд прийшов до висновку, що початок відліку строку на апеляційне оскарження розпочинається з 26 січня 2019 року відповідно до частини першої статті 295 КАС України, тобто з дня отримання повного судового рішення. Апеляційна скарга була подана засобами поштового зв'язку 01 лютого 2019 року, тобто в межах 10-денного строку на апеляційне оскарження, передбаченого статтею 286 Кодексу адміністративного судочинства України. У цьому разі застосування порядку обчислення строку на апеляційне оскарження з моменту проголошення є порушенням прав позивача на апеляційне оскарження, оскільки він не був присутній під час проголошення судового рішення, а про прийняте судове рішення дізнався лише після його отримання.

Доступність права на оскарження у зв'язку з пропуском встановленого строку неодноразово була предметом розгляду ЄСПЛ. Так, у своєму рішенні у справі «Скорик проти України» ЄСПЛ зазначив, що відповідно до пункту 1 статті 6 Конвенції, якщо в національному правовому порядку існує процедура апеляції, держава має гарантувати, що особи, які знаходяться під її юрисдикцією, мають право в апеляційних судах на основні гарантії, передбачені Конвенцією. Мають враховуватися особливості провадження, що розглядається, згідно з національним правопорядком, а також роль апеляційного суду в них. У справі «Зубак проти Хорватії» ЄСПЛ, розглядаючи загальні принципи щодо доступу до судів вищої інстанції та обмеження *ratione valoris* (щодо компетенції з огляду на цінність), зробив висновок, що стаття 6 Конвенції не зобов'язує Договірні держави створювати апеляційні чи касаційні суди. Якщо такі суди існують, необхідно дотримуватись гарантій, визначених у статті 6, наприклад, у тій частині, що гарантує учасникам судового процесу ефективне право на доступ до суду.

Таким чином, ЄСПЛ роз'яснив, що положення статті 6 Конвенції, включаючи право на доступ до суду, поширюються також на апеляційне чи касаційне оскарження судового рішення, якщо таке право передбачене національним законодавством. Відповідно, поновлення пропущеного строку на апеляційне чи касаційне оскарження

судового рішення є механізмом забезпечення гнучкості та пропорційності при вирішенні питання про допуск скаржника до апеляційного чи касаційного судів.

За наведеного правового регулювання та обставин справи Верховний Суд констатував порушення норм процесуального права судом апеляційної інстанції, що призвело до постановлення незаконної ухвали, яка перешкоджає подальшому провадженню у справі.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 22 листопада 2019 року у справі № 461/5908/18 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/85836083>.

Пункт 5 частини першої статті 7 Закону України «Про судовий збір» не передбачає повернення судового збору у разі закриття касаційного провадження, що унеможлиблює задоволення клопотання позивача про повернення судового збору

Верховний Суд у складі колегії суддів об'єднаної палати Касаційного адміністративного суду прийняв ухвалу від 22 листопада 2019 року у справі № 816/731/16, якою відмовив у задоволенні клопотання Товариства з обмеженою відповідальністю «Долина-Центр» (далі – ТОВ, позивач) про повернення судового збору.

Суть спору полягала в тому, що ТОВ подало позов до Державної податкової інспекції у м. Полтаві Головного управління Державної фіскальної служби у Полтавській області (далі – відповідач) про визнання протиправним та скасування податкового повідомлення-рішення.

Окружний адміністративний суд відмовив у задоволенні позову. Позивач звернувся з апеляційною скаргою, яку апеляційний суд ухвалою повернув без розгляду. Позивач звернувся до Верховного Суду з касаційною скаргою на ухвалу суду апеляційної інстанції, але надалі подав клопотання про відмову від неї та порушив питання про повернення судового збору, сплаченого за подання касаційної скарги.

Правовий висновок Верховного Суду за результатами розгляду зазначеної адміністративної справи полягає в такому.

Розгляд справи на об'єднаній палаті зумовлений тим, що Верховний Суд вже розглядав справи з подібними правовідносинами, а також наявністю протилежних висновків колегій суддів Касаційного адміністративного суду щодо застосування положень пункту 5 частини першої статті 7 Закону № 3674-VI при вирішенні питання про повернення судового збору, сплаченого за подання касаційної скарги, у разі відмови від касаційної скарги.

Так, Верховний Суд у справі № 808/1984/18 в ухвалі від 10 квітня 2019 року, закриваючи касаційне провадження у справі у зв'язку з відмовою від касаційної скарги, дійшов висновку про наявність підстав для задоволення клопотання про повернення сплаченого судового збору на підставі пункту 5 частини першої статті 7 Закону № 3674-VI. Аналогічного висновку про необхідність задоволення клопотання про повернення сплаченого судового збору дійшов Верховний суд під час розгляду касаційних скарг у справах № 821/1468/17 (ухвала від 20 грудня 2018 року), № 820/721/17 (ухвала

від 12 липня 2019 року), № 345/2563/17 (ухвала від 20 листопада 2018 року), № 823/2491/18 (ухвала від 02 квітня 2019 року).

Водночас інша колегія суддів в ухвалі від 14 серпня 2018 року у справі № 803/1074/17, відмовляючи в задоволенні клопотання про повернення судового збору, сплаченого за подання касаційної скарги, зазначила, що з положень пункту 5 частини першої статті 7 Закону № 3674-VI та частини другої статті 142 КАС України вбачається, що судовий збір повертається в разі вирішення справи у спосіб примирення, відмови від позову, визнання позову відповідачем на стадії перегляду рішення в апеляційному чи касаційному порядку, а також у разі закриття (припинення) провадження у справі. Вказані випадки не є тотожними закриттю касаційного провадження у справі, що передбачено статтею 339 КАС України. Аналогічних висновків дійшла колегія суддів в ухвалі від 19 червня 2019 року у справі № 806/1993/18, зазначивши, що аналіз положень пункту 5 частини першої статті 7 Закону № 3674-VI дає підстави для висновку, що сплачений при зверненні з позовом (скаргою) судовий збір підлягає поверненню судом у порядку розподілу судових витрат у разі закриття провадження в адміністративній справі. Підстави для закриття провадження у справі визначені статтею 238 КАС України. Натомість ні КАС України, ні Закон № 3674-VI, не передбачають повернення судового збору в разі відмови від касаційної (апеляційної) скарги та, відповідно, закриття касаційного (апеляційного) провадження. Такі ж висновки викладені колегіями суддів в ухвалях від 03 вересня 2019 року у справі № 2240/2687/18 та від 19 червня 2018 року у справі № 808/1663/17.

Отже, існує різна практика щодо застосування пункту 5 частини першої статті 7 Закону № 3674-VI. Тому використання висновку з однієї зі вказаних справ Касаційного адміністративного суду відбудеться з відступленням від протилежного висновку.

Верховний Суд звернув увагу, що при розв'язанні питання про повернення судового збору у зв'язку з відмовою від касаційної скарги колегії суддів керувалися саме пунктом 5 частини першої статті 7 Закону № 3674-VI.

Аналізуючи зазначені рішення, касаційний суд дійшов до висновку, що до виникнення різної практики щодо застосування пункту 5 частини першої статті 7 Закону № 3674-VI призвело неоднозначне тлумачення категорії «закриття (припинення) провадження у справі».

Так, колегії суддів, які відмовляли в задоволенні клопотання про повернення судового збору вузько тлумачили категорію «закриття (припинення) провадження у справі», маючи на увазі лише підстави для закриття провадження, встановлені статтею 238 КАС України.

Водночас колегії суддів, задовольняючи клопотання про повернення судового збору у зв'язку з відмовою від касаційної скарги, ширше підходили до розуміння категорії «закриття (припинення) провадження у справі», маючи на увазі, що видами загального процесуального інституту закриття провадження у справі є: закриття провадження у справі (стаття 238 КАС України); закриття апеляційного провадження (стаття 305 КАС України); закриття касаційного провадження (стаття 339 КАС України); закриття провадження за нововиявленими або виключними обставинами (частина перша статті 367 КАС України).

Аналіз процесуального законодавства свідчить про неможливість ототожнення понять «закриття провадження у справі» та «закриття касаційного провадження».

До зазначених висновків можна дійти виходячи з підстав та наслідків закриття провадження у справі та закриття касаційного провадження.

Суд наділений повноваженнями закрити провадження у справі судового процесу (в суді першої інстанції, на стадії апеляційного чи касаційного перегляду). Підстави для закриття провадження у справі передбаченні саме статтею 238 КАС України. Суд закриває провадження у справі в разі, якщо:

- справу не належить розглядати за правилами адміністративного судочинства;
- позивач відмовився від позову та суд прийняв відмову;
- сторони досягли примирення;
- є такі, що набрали законної сили, постанова чи ухвала суду про закриття провадження у справі між тими ж сторонами, про той же предмет і з тих же підстав;
- у разі смерті або оголошення в установленому законом порядку померлою фізичної особи або припинення юридичної особи, за винятком суб'єкта владних повноважень, які були однією зі сторін у справі, якщо спірні правовідносини не допускають правонаступництва;
- щодо оскарження нормативно-правових актів суб'єктів владних повноважень чи окремих їх положень, якщо суд визнав протиправним та нечинним оскаржуваний нормативно-правовий акт або відповідні його положення рішенням, яке набрало законної сили;
- щодо оскарження індивідуальних актів та дій суб'єкта владних повноважень, якщо оскаржувані акти та дії були змінені або скасовані рішенням суду, яке набрало законної сили;
- щодо оскарження рішень, дій або бездіяльності суб'єкта владних повноважень, якщо оскаржувані порушення були виправлені суб'єктом владних повноважень і відсутні підстави вважати, що повне відновлення законних прав та інтересів позивача не можливе без визнання рішень, дій або бездіяльності суб'єкта владних повноважень протиправними після такого виправлення.

Підстави для закриття касаційного провадження як окремої стадії судового процесу передбачені статтею 339 КАС України, а саме:

- після відкриття касаційного провадження особа, яка подала касаційну скаргу, заявила клопотання про відмову від скарги, за винятком випадків, коли є заперечення інших осіб, які приєдналися до касаційної скарги;
- після відкриття касаційного провадження виявилось, що касаційну скаргу не підписано, подано особою, яка не має адміністративної процесуальної дієздатності, або підписано особою, яка не має права її підписувати;
- після відкриття касаційного провадження за касаційною скаргою, поданою особою з підстав вирішення судом першої чи апеляційної інстанції питання про її права, свободи, інтереси та (або) обов'язки, встановлено, що судові рішення не вирішило питання про права, свободи, інтереси та (або) обов'язки такої особи.

Наслідком закриття провадження у справі є відсутність (скасування) рішення, яким закінчено розгляд справи по суті. Закриття касаційного провадження призводить до залишення в силі рішення суду апеляційної інстанції.

Зазначене підтверджує різне значення понять «закриття провадження у справі» та «закриття касаційного провадження» та неможливість їх ототожнення.

Пункт 5 частини першої статті 7 Закону № 3674-VI передбачає можливість повернення судового збору лише в разі закриття (припинення) провадження у справі (крім випадків, якщо провадження у справі закрито у зв'язку з відмовою позивача від позову і така відмова визнана судом). Повернення судового збору при закритті касаційного провадження пункт 5 частини першої статті 7 Закону № 3674-VI не передбачає, що унеможлиблює задоволення клопотання позивача про повернення судового збору.

Зазначений висновок узгоджується з позицією Великої Палати Верховного Суду, викладеній в ухвалі від 29 травня 2019 року у справі № 820/4918/16.

Детальніше з текстом Ухвали Верховного Суду від 22 листопада 2019 року у справі № 816/731/16 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/85836082>.

Міністерство фінансів України є учасником відносин щодо відшкодування різниці між встановленими тарифами та фактичними витратами на надання житлово-комунальних послуг, оскільки воно має прийняти рішення для ініціювання початку вчинення Держказначейством дій щодо перерахування субвенції згідно з розподілом. Механізм перерахування субвенцій не може припинитися у зв'язку із закінченням бюджетного періоду в разі незавершення процедури виділення коштів субвенції до 31 грудня цього періоду

Верховний Суд у складі колегії суддів об'єднаної палати Касаційного адміністративного суду прийняв постанову від 09 грудня 2019 року у справі № 1740/1838/18, якою залишив без задоволення касаційну скаргу Міністерства фінансів України (далі – Мінфін, відповідач) за позовом Комунального підприємства «Костопільводоканал» (далі – КП, позивач) про визнання бездіяльності протиправною та зобов'язання вчинити дії.

Суть спору полягала у тому, що КП звернулося до суду з позовом, у якому просило визнати протиправною бездіяльність Мінфіну щодо неприйняття рішення про перерахування субвенції на погашення різниці в тарифах відповідно до договорів про проведення взаєморозрахунків та не доведення цього рішення до відома Держказначейства та зобов'язати відповідача вчинити відповідні дії. Окружний адміністративний суд рішенням, залишеним без змін постановою апеляційного суду, задовольнив позовні вимоги. Мінфін звернувся до Верховного Суду з касаційною скаргою.

Правовий висновок Верховного Суду за результатами розгляду зазначеної адміністративної справи полягає в такому.

Розгляд справи на об'єднаній палаті зумовлений тим, що Верховний Суд вже розглядалися справи з подібними правовідносинами, а також наявністю висновку, викладеного в постанові від 12 лютого 2019 року у справі № 820/1410/18, відступити від якого касаційний суд вважає за необхідне.

Так, Верховний Суд, розглядаючи зазначену справу з аналогічними правовідносинами, висловив правову позицію, відповідно до якої порушення Мінфіном приписів постанови Кабінет Міністрів України «Про затвердження Порядку та умов надання у 2017 році субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на погашення різниці між фактичною вартістю теплової енергії, послуг з централізованого опалення, постачання гарячої води, централізованого водопостачання та водовідведення, постачання холодної води та водовідведення (з використанням внутрішньобудинкових систем), що вироблялися, транспортувалися та постачалися населенню та/або іншим підприємствам теплопостачання, централізованого питного водопостачання та водовідведення, які надають населенню такі послуги, та тарифами, що затверджувалися та/або погоджувалися органами державної влади чи місцевого самоврядування») від 18 травня 2017 року № 332 (далі – Порядок № 332) (пункту 8) щодо неприйняття рішення про перерахування субвенції згідно з розподілом відповідно до договорів про проведення взаєморозрахунків та не доведення їх до Держказначейства призвело до позбавлення позивача можливості своєчасно розрахуватися з бюджетом в установленому Урядом порядку, що спричинило збільшення відповідних податкових боргових зобов'язань останнього. На цій підставі Верховний Суд вказав на те, що субвенція на відшкодування різниці між встановленими тарифами та фактичними витратами на надання житлово-комунальних послуг у розумінні Бюджетного кодексу України, Закону про Державний бюджет України на 2017 рік є державною соціальною гарантією, механізм реалізації якої визначений Кабінетом Міністрів України, зокрема, у Порядку № 332. Відтак, посилення Мінфіну на неможливість здійснення своїх зобов'язань через значне невиконання у 2017 році запланованих надходжень з податку на додану вартість не ґрунтується на вимогах закону та є безпідставним, оскільки відсутність чи скорочення бюджетних асигнувань не може бути підставою для зменшення будь-яких виплат, гарантованих державою.

В ухвалі від 12 вересня 2019 року про передачу справи № 1740/1838/18 на розгляд об'єднаної палати колегія суддів виходила з того, що Мінфін, якого позивач визначив відповідачем у цьому спорі, не є учасником відповідних публічних правовідносин із позивачем, не є стороною договору про організацію взаєморозрахунків, на якому ґрунтуються позовні вимоги КП. Наявність у відповідача повноважень у сфері міжбюджетних трансферів не може розцінюватися як управлінські дії до позивача. Таким чином, позов було пред'явлено до неналежного відповідача.

Обраний позивачем і застосований судом у цій справі спосіб захисту порушених прав не може відновити права позивача, оскільки КП не фінансується Мінфіном та не перебуває з ним у будь-яких правовідносинах з цього приводу, що є підставою для відмови в позові.

Об'єднана палата зазначила на підставі аналізу положень законодавства, що право на судовий захист передбачає можливість звернення до суду за захистом порушеного

права, але вимагає, щоб порушення, про яке стверджує позивач, було обґрунтованим. Таке порушення має бути реальним, стосуватися індивідуально виражених прав або інтересів особи, яка стверджує про їх порушення. Захист прав здійснюється в разі їх порушення. Звернення до суду є способом захисту порушених суб'єктивних прав, а не способом відновлення законності та правопорядку у публічних правовідносинах.

Умовою надання адміністративним судом захисту прав є встановлення їх порушення відповідачем, який перебуває у відповідних публічних правовідносинах із позивачем, але своїми протиправними рішеннями, діями (бездіяльністю) впливає на обов'язки, права чи інтереси останнього.

За встановленими судами обставинами у цій справі, відповідно до договорів про організацію взаєморозрахунків, сторони погодили перелік підприємств, установ та організацій, що беруть участь у проведенні взаєморозрахунків, послідовність виконання сторонами договорів. У визначеному сторонами ланцюгу проведення взаєморозрахунків першим є Держказначейство, яке перераховує кошти Департаменту фінансів Рівненської обласної державної адміністрації на підставі рішення Мінфіну. Відповідний департамент перераховує отримані кошти Департаменту житлово-комунального господарства, енергетики та енергоефективності Рівненської обласної державної адміністрації, який отримані кошти перераховує Фінансовому управлінню Костопільської районної державної адміністрації, що отримані кошти перераховує Костопільській районній державній адміністрації. Костопільська районна держадміністрація перераховує кошти КП.

Верховний Суд звернув увагу, що Порядок № 332 визначає Мінрегіонрозвитку головним розпорядником субвенції та відповідальним виконавцем бюджетної програми. На підставі поданої Держказначейством інформації про зобов'язання, що підлягають відшкодуванню субвенцією, та поданого Мінрегіонрозвитку узагальненого реєстру договорів про організацію взаєморозрахунків на Мінфін покладено обов'язки прийняти рішення про перерахування субвенції згідно з розподілом та довести його до відома Держказначейства.

Отже, у вказаному ланцюгу проведення взаєморозрахунків у міжбюджетному трансферті рішення Мінфіну виступає каталізатором виникнення зазначених відносин, без ухвалення та направлення до Держказначейства якого не виникають відносини з перерахування субвенції згідно з розподілом коштів та не може бути завершена процедура проведення розрахунків у спосіб виділення коштів, передбачених Законом про Державний бюджет на 2017 рік.

У справі, яка розглядається, КП, який є учасником взаєморозрахунків, звернувся до суду з позовом за захистом порушеного права на отримання субвенції для погашення заборгованості з різниці в тарифах на послуги централізованого водопостачання та водовідведення, що вироблялися, транспортувалися та постачалися населенню, у зв'язку з неприйняттям Мінфіном рішення про перерахування таких субвенцій згідно з розподілом.

Тобто Мінфін визначений відповідальним органом державної влади, який зобов'язаний завершити процедури проведення розрахунків через виділення коштів, передбачених Законом про Державний бюджет на 2017 рік, у порушення пункту 8 Порядку № 332

не прийняв рішення про перерахування субвенції згідно з розподілом відповідно до визначених договорів про проведення взаєморозрахунків та не довів його до Держказначейства. Як наслідок, виникли обставини, які позбавили позивача можливості своєчасно розрахуватися з бюджетом в установленому Урядом порядку, що призвело до збільшення відповідних податкових боргових зобов'язань останнього.

Отже, доводи скаржника про недоведеність факту порушення прав та інтересів позивача саме Мінфіном є необґрунтованими.

Об'єднана палата зазначила, що в цьому разі Мінфін є учасником спірних відносин, оскільки має прийняти рішення для ініціювання початку вчинення Держказначейством дій щодо перерахування субвенції згідно з розподілом.

У зв'язку з цим та з метою забезпечення відшкодування різниці між встановленими тарифами та фактичними витратами надавачів послуг, безперебійного надання житлово-комунальних послуг належної якості держава запровадила механізм субвенцій, які перераховуються з державного бюджету місцевим бюджетам з подальшим перерозподілом між постачальниками житлово-комунальних послуг.

Субвенція на відшкодування різниці між встановленими тарифами та фактичними витратами на надання житлово-комунальних послуг у розумінні Бюджетного кодексу України, Закону про Державний бюджет України на 2017 рік є державною гарантією на відшкодування в повному обсязі різниці в тарифах, яка виникла у зв'язку з невідповідністю фактичної вартості зазначених послуг, механізм реалізації якої визначений Кабінетом Міністрів України, зокрема, у Порядку № 332 та не може бути припинений у зв'язку із закінченням бюджетного періоду в разі незавершення процедури виділення коштів субвенції до 31 грудня цього періоду.

Таким чином, об'єднана палата погодилася з висновками судів першої та апеляційної інстанцій про наявність підстав для задоволення позовних вимог у цій справі та постановила, що відсутні підстави для відступу від висновку щодо застосування норм права в подібних правовідносинах, викладеного в раніше ухваленій постанові Верховного Суду від 12 грудня 2019 року у справі № 820/1410/18.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 09 грудня 2019 року у справі № 1740/1838/18 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/86274713>.

У спорах щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень, пов'язаних із реалізацією Закону України «Про очищення влади», зупинення провадження в адміністративних справах до розгляду Конституційним Судом України питання щодо конституційності окремих положень цього Закону може бути визнано доцільним за умов дійсної пов'язаності потенційного результату розгляду цього питання з фактичними обставинами адміністративної справи та належного обґрунтування судом необхідності такого зупинення

Верховний Суд у складі колегії суддів об'єднаної палати Касаційного адміністративного суду прийняв постанову від 12 грудня 2019 року у справі № 826/25204/15, якою задовольнив касаційну скаргу Міністерства юстиції України (далі – Мін'юст) за позовом особи до Національного банку України (далі – НБУ,

відповідач) про визнання протиправним та скасування наказу про звільнення з посади, зобов'язання вчинити дії.

Суть спору полягала в тому, що наказом Голови НБУ позивача було звільнено з посади заступника Голови НБУ з підстав, передбачених Законом України «Про очищення влади» від 16 вересня 2014 року № 1682-VII (далі – Закон № 1682-VII), пунктом 7-2 статті 36 Кодексу законів про працю України (далі – КЗпП України). У зв'язку з цим особа звернулася до суду з вимогами визнати протиправним та скасувати цей наказ та зобов'язати НБУ поінформувати Мін'юст про відкликання відомостей про застосування до особи заборони, передбаченої частиною третьою статті 1 Закону № 1682-VII.

Окружний адміністративний суд задовольнив позов повністю. НБУ та Мін'юст оскаржили постанову в апеляційному порядку. Апеляційний суд задовольнив клопотання представників позивача та зупинив апеляційне провадження у справі до набрання законної сили рішенням КСУ за результатом розгляду справи за конституційними поданнями Пленуму Верховного Суду України та 47 народних депутатів України від 20 січня 2015 року щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частин третьої та шостої статті 1; частин першої, другої, третьої, четвертої та восьмої статті 3, пункту 2 частини п'ятої статті 5; пункту 2 Прикінцевих та перехідних положень Закону № 1682-VII. Мін'юст, уважаючи ухвалу суду апеляційної інстанції про зупинення провадження постановленою з порушенням вимог процесуального закону, подав касаційну скаргу.

Правовий висновок Верховного Суду за результатами розгляду зазначеної адміністративної справи полягає в такому.

Розгляд справи на об'єднаній палаті зумовлений тим, що Верховний Суд вже розглядав справи з подібними правовідносинами, а також наявністю висновку щодо неоднакового застосування судом касаційної інстанції пункту 3 частини першої статті 236 КАС України (пункту 3 частини першої статті 156 КАС України в редакції до 15 грудня 2017 року) в аспекті зупинення провадження в адміністративній справі з підстав неможливості її розгляду до вирішення іншої справи, що розглядається в порядку конституційного провадження.

Так, колегія суддів судової палати з розгляду справ щодо виборчого процесу та референдуму, а також захисту політичних прав громадян Касаційного адміністративного суду погодилася з таким підходом до застосування вказаних норм процесуального закону, коли суд касаційної інстанції при оцінці мотивування апеляційного суду, покладеного в основу ухвали про зупинення провадження, скасував відповідні ухвали з підстав відсутності обґрунтування:

- неможливості розгляду цієї справи до вирішення іншої справи;
- наявності зв'язку між очікуваним рішенням КСУ та обставинами конкретної адміністративної справи, а також можливого застосування у відповідній справі норм закону, щодо якого поставлено питання про неконституційність.

Цей підхід застосовувався в постановках колегій суддів цієї палати від 26 лютого 2018 року у справі № 804/704/16 (у порядку застосування підпункту 1 пункту 1 Розділу

VII «Перехідні положення» КАС України), від 25 квітня 2018 року у справі № 489/6160/16, від 04 квітня 2019 року у справі № 826/6352/16 та інших.

Указана колегія суддів зазначила, що в основу вказаного підходу до оцінки підстав для зупинення провадження в адміністративній справі було покладено визначення взаємозв'язку (імовірного застосування) між обставинами справи та законодавчою нормою, щодо якої вирішується питання про її конституційність, а також належного обґрунтування судом такого взаємозв'язку. Цей підхід не виключає можливість зупинення судом провадження в адміністративній справі з підстав неможливості її розгляду до вирішення іншої справи, що розглядається в порядку конституційного провадження, за наявності відповідних підстав.

Водночас колегія суддів визнала за необхідне відступити від висновку щодо застосування пункту 3 частини першої статті 236 КАС України (пункту 3 частини першої статті 156 КАС України в редакції до 15 грудня 2017 року), викладеного в судових рішеннях, раніше ухвалених Верховним Судом у складі колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо захисту соціальних прав Касаційного адміністративного суду, а саме: постановою від 11 грудня 2018 року у справі № 826/7385/16, від 26 червня 2018 року у справі № 826/20780/15, від 10 липня 2018 року у справі № 815/7152/16, від 10 липня 2018 року у справі № 820/712/16, від 17 квітня 2018 року у справі № 521/17547/16-а, від 03 жовтня 2018 року у справі № 820/12127/15, від 20 грудня 2018 року у справі № 808/8482/15, від 22 січня 2019 року у справі № 826/562/16, від 22 лютого 2019 року у справі № 826/3862/16 та інших.

У згаданих постановою суд касаційної інстанції, переглядаючи ухвали судів про зупинення провадження, виходив із відсутності підстав для зупинення провадження в адміністративній справі до вирішення іншої справи, що розглядається в порядку конституційного судочинства, та, посилаючись на норми статті 58, частини другої статті 152 Конституції України, зазначив, що прийняття рішення КСУ на відповідні спірні правовідносини не вплине.

Колегія суддів цієї палати дійшла висновку, що вказаний підхід ставить під сумнів можливість застосування судами передбаченого процесуальним законом інституту зупинення провадження в адміністративній справі з підстав неможливості її розгляду до вирішення іншої справи, що розглядається в порядку конституційного провадження.

Розглядаючи касаційну скаргу у справі, об'єднана палата дійшла висновку про те, що згадані підходи до аналізу судом касаційної інстанції обґрунтованості зупинення провадження в адміністративній справі з підстав неможливості розгляду цієї справи до вирішення іншої справи, що розглядається в порядку конституційного провадження, не можуть вважатися неоднаковим застосуванням окреслених норм процесуального права. Тому відсутні підстави для передачі цієї справи на розгляд об'єднаної палати.

Щодо зупинення провадження в адміністративній справі з підстав неможливості розгляду справи до вирішення іншої справи, що розглядається в порядку конституційного провадження, об'єднана палата зазначила таке.

Під неможливістю розгляду справи до вирішення іншої справи необхідно розуміти те, що обставини, які розглядаються в такій справі, не можуть бути встановлені

адміністративним судом самостійно через обмеженість своєї юрисдикції щодо конкретної справи внаслідок непідвідомчості, обмеженості предметом позову, неможливості розгляду тотожної справи, черговості розгляду вимог тощо.

Суд не може посилається на об'єктивну неможливість розгляду справи в разі, коли зібрані докази дозволяють встановити та оцінити обставини (факти), які є предметом судового розгляду (речення друге пункту 3 частини першої статті 236 чинного КАС України).

Зупинення провадження в адміністративній справі з підстав неможливості її розгляду до вирішення іншої справи, що розглядається в порядку конституційного провадження, є доцільним у випадках, коли предметом розгляду органу конституційної юрисдикції є норми закону чи іншого акта, якими врегульовано питання щодо юридичної відповідальності фізичної особи. В інших випадках визнання неконституційним закону чи іншого акта не матиме впливу на правове регулювання відносин, що виникли (відбулися) до ухвалення рішення КСУ.

Вирішуючи питання щодо зупинення провадження в адміністративній справі з підстав неможливості її розгляду до вирішення іншої справи, що розглядається в порядку конституційного провадження, суд має належним чином проаналізувати імовірні наслідки ухвалення КСУ рішення за результатом розгляду справи, їхній взаємозв'язок зі спірними правовідносинами, що є предметом розгляду в адміністративній справі, підставами позову, навести відповідні висновки у своїй ухвалі.

Щодо зупинення провадження в адміністративній справі до розгляду КСУ питання конституційності окремих положень Закону № 1682-VII об'єднана палата зазначила таке.

Загальний аналіз Закону № 1682-VII, зокрема, запроваджених ним заборон обіймати посади (перебувати на службі) за ознакою обіймання посад (зокрема, у встановлений період) або встановлення недостовірності відомостей щодо наявності майна (майнових прав), зазначених у деклараціях про майно, доходи, витрати та зобов'язання фінансового характеру, а також у разі неподання заяви про проходження відповідної перевірки, дає підстави для висновку про те, що застосування до фізичної особи названих заборон є специфічним видом юридичної відповідальності.

У спорах щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень, пов'язаних із реалізацією Закону № 1682-VII, зупинення провадження в адміністративних справах до розгляду КСУ питання щодо конституційності окремих положень цього Закону може бути визнано доцільним за умов дійсної пов'язаності потенційного результату розгляду цього питання з фактичними обставинами адміністративної справи та належного обґрунтування судом необхідності такого зупинення.

Щодо розгляду справи судами впродовж розумного строку об'єднана палата постановила таке.

Тривале зволікання судами з розглядом трудових спорів, різновидом яких є спори щодо прийняття громадян на публічну службу, її проходження, звільнення з публічної служби, ставить під загрозу дотримання з боку України пункту 1 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Водночас апеляційний суд жодним чином не обґрунтував наявності зв'язку між очікуваним рішенням КСУ за наслідками розгляду згаданих конституційних подань

і предметом цього спору, зокрема, не конкретизував, у чому саме полягає об'єктивна неможливість розгляду вказаної справи без попереднього вирішення органом конституційної юрисдикції зазначених подань.

За наведеного правового регулювання та обставин справи об'єднана палата констатувала, що оскаржуване судове рішення не відповідає визначеним КАС України критеріям обґрунтованості. Таким чином, апеляційний суд допустив порушення норм процесуального права, що призвело до постановлення незаконної ухвали, яка перешкоджає подальшому провадженню у справі. Крім того, згадане конституційне провадження щодо конституційності окремих положень Закону № 1682-VII розглядається з 16 квітня 2015 року. Станом на момент касаційного розгляду справа залишається нерозглянутою, що додатково викликає сумнів у доцільності подальшого зупинення провадження в цій справі.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 грудня 2019 року у справі № 826/25204/15 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/86333355>.

Судовий збір не сплачується при оскарженні додаткового судового рішення щодо розподілу судових витрат або встановлення порядку виконання судового рішення, тобто при розв'язанні питань, які не пов'язані з вимогами адміністративного позову, але в обов'язковому порядку мають бути вирішені судом

Верховний Суд у складі колегії суддів об'єднаної палати Касаційного адміністративного суду прийняв постанову від 20 грудня 2019 року у справі № 240/6150/18, якою задовольнив касаційну скаргу Головного управління ДФС у Житомирській області (далі – відповідач, ГУ ДФС) за позовом Товариства з обмеженою відповідальністю «Підлуби Агро+» (далі – ТОВ, позивач) про визнання протиправними та скасування податкових повідомлень-рішень.

Суть спору полягала в тому, що окружний адміністративний суд задовольнив позовні вимоги ТОВ про визнання протиправними та скасування податкових повідомлень-рішень ГУ ДФС та стягнув з відповідача на користь позивача витрати щодо сплати судового збору. Цей суд додатковим рішенням частково задовольнив заяву ТОВ щодо стягнення з ГУ ДФС судових витрат на професійну допомогу та витрат, пов'язаних із прибуттям представника до суду. Апеляційний суд ухвалою залишив без руху апеляційну скаргу ГУ ДФС на додаткове рішення у зв'язку з її невідповідністю вимогам частини п'ятої статті 296 КАС України, оскільки не було додано документа про сплату судового збору, а згодом її було повернуто. ГУ ДФС подало касаційну скаргу на ухвалу апеляційного суду, зазначивши, що норми Закону № 3674-VI не передбачають сплату судового збору за звернення до суду з апеляційною скаргою на додаткове судове рішення.

Правовий висновок Верховного Суду за результатами розгляду зазначеної адміністративної справи полягає в такому.

Розгляд справи на об'єднаній палаті зумовлений тим, що Верховний Суд вже розглядав справи з подібними правовідносинами, а також необхідністю відступити

від висновків Касаційного адміністративного Суду у складі Верховного Суду щодо застосування норми права в подібних правовідносинах, оскільки різні колегії палати дійшли протилежних правових висновків у таких правовідносинах.

Так, Верховний Суд під час розгляду касаційної скарги відповідача у справі за результатами аналізу положень Закону № 3674-VI дійшов висновку про те, що судовий збір не підлягає сплаті в разі оскарження додаткового судового рішення щодо визначення судом способу виконання судового рішення при вирішенні питання про право або розподілу судових витрат.

Верховний Суд встановив, що ці висновки є відмінними від висновків, зазначених в ухвалях колегій суддів Касаційного адміністративного суду як судової палати з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів, так і судової палати з розгляду справ щодо захисту соціальних прав.

Зокрема, в ухвалі від 21 лютого 2019 року у справі № 709/2076/17 касаційний суд висловив правову позицію, що сплата судового збору за подання скарги на додаткове судове рішення здійснюється в загальному порядку. В ухвалях від 24 січня 2019 року у справі № 810/2809/17, 25 січня 2019 року у справі № 826/7066/18 також було вказано на необхідність сплати судового збору за подання касаційної скарги на додаткові постанови апеляційних судів, які розв'язали питання розподілу судових витрат. Крім того, в ухвалях Верховного Суду від 03 липня 2019 року у справі № 826/8890/18, 19 липня 2019 року у справі № 810/2760/17 було зазначено, що чинне законодавство не містить окремого механізму для визначення суми судового збору за подання касаційної скарги на додаткове судове рішення щодо стягнення витрат на правничу допомогу (тобто відмінних від позовних вимог, які не входять в обрахунок ціни позову при зверненні до суду з позовною заявою). Стаття 8 Закону № 3674-VI не передбачає підстав для звільнення особи від сплати судового збору за подання такої касаційної скарги, як і пропорційного його зменшення. Тому при розв'язанні цього питання Верховний Суд керується підпунктом 3 пункту 3 частини другої статті 4 Закону № 3674-VI, відповідно до якого за подання касаційної скарги на рішення суду справляється судовий збір у розмірі 200% ставки, що сплачувалася при поданні позовної заяви. В ухвалі Верховного Суду від 01 липня 2019 року у справі № 520/8309/18 аналогічно було зазначено про необхідність сплати судового збору в розмірі 200% від ставки, що підлягала сплаті при поданні позову з урахуванням ціни позову.

Аналізуючи обґрунтованість підстав для відступлення від висновку щодо застосування норм Закону № 3674-VI у подібних правовідносинах (стосовно сплати судового збору за подання апеляційної/касаційної скарги на додаткове судове рішення, яке розв'язало питання розподілу судових витрат), об'єднана палата виходить з такого.

Питання розподілу судових витрат та способу виконання судового рішення в разі вирішення питання про право є обов'язком суду, що виконується за результатами розгляду справи залежно від того, яке рішення приймає суд.

Оскарження судового рішення щодо розподілу судових витрат може відбуватися внаслідок оскарження рішення по суті спору в частині розподілу судових витрат або додаткового судового рішення.

Додаткове судове рішення є невіддільною складовою основного судового рішення.

Відповідно до пункту 5 частини другої статті 3 Закону № 3674-VI судовий збір не справляється за подання заяви про винесення додаткового судового рішення.

Водночас у наведеному переліку прямо не визначено, що судовий збір не сплачується за подання апеляційної чи касаційної скарги на додаткове судове рішення.

Аналізуючи вказані норми, касаційний суд дійшов висновку, що такий підхід законодавця обумовлений тим, що ухваленню судового рішення за позовною заявою або заявою процесуального характеру передують стадія відкриття відповідного провадження, на якій суд зобов'язаний перевірити повноту сплати судового збору відповідно до вимог закону залежно від обсягу та характеру вимог та/або ціни позову.

Стаття 252 КАС України передбачає, що суд, який ухвалив судове рішення, може за заявою учасника справи чи з власної ініціативи ухвалити додаткове рішення, якщо: щодо однієї з позовних вимог, з приводу якої досліджувалися докази, чи одного з клопотань не було ухвалено рішення; суд, вирішивши питання про право, не визначив способу виконання судового рішення; суд не розв'язав питання про судові витрати. Заява про ухвалення додаткового судового рішення може подаватися до закінчення строку на виконання судового рішення. Про відмову в ухваленні додаткового рішення суд постановляє ухвалу. Додаткове рішення або ухвала про відмову в прийнятті додаткового рішення можуть бути оскаржені.

При апеляційному та касаційному оскарженні додаткового судового рішення, ухваленого відповідно до пункту 1 частини першої статті 252 КАС України, а саме: щодо однієї з позовних вимог, з приводу якої досліджувалися докази, чи одного з клопотань, коли не було ухвалено рішення, судовий збір підлягає сплаті з огляду на те, що він був сплачений у суді першої інстанції при поданні позовної заяви. Тобто при розрахунку розміру судового збору, що підлягав сплаті при поданні позовної заяви, були враховані ті позовні вимоги, які не були розглянуті судом при вирішенні справи та що зумовили звернення із заявою про ухвалення додаткового судового рішення. В такому разі можна обрахувати розмір судового збору за подання апеляційної чи касаційної скарги, враховуючи розмір судового збору, що підлягав сплаті за ту частину позовних вимог, що не була розглянута судом першої інстанції при вирішенні справи.

При апеляційному та касаційному оскарженні додаткових судових рішень, ухвалених відповідно до пунктів 2–3 частини першої статті 252 КАС України, а саме: при ухваленні рішень, в яких суд, вирішивши питання про право, не визначив способу виконання судового рішення або не вирішив питання про судові витрати, судовий збір не сплачується, оскільки розмір судового збору при поданні позову не залежить від того, який спосіб виконання судового рішення в разі задоволення позовної вимоги по суті спору просить обрати позивач або від вимоги щодо розміру та порядку розподілу судових витрат. Вказані питання не є самостійними позовними вимогами в розумінні КАС України та не входять до ціни позову, тому не підлягають оплаті окремо при зверненні до суду з позовом або відповідною заявою, передбаченою процесуальним законодавством, тобто не є об'єктом справляння судового збору.

При розгляді касаційної скарги ГУ ДФС Верховний Суд дійшов висновку, що вимоги про розподіл судових витрат не відносяться до позовних та не впливають на розмір

ставки судового збору, що підлягає сплаті при поданні позовної заяви. Касаційний суд також врахував, що розмір судового збору за подання скарги на рішення суду залежить від суми судового збору, що підлягав сплаті при поданні позовної заяви, іншої заяви та скарги (крім оскарження ухвали суду з процесуальних питань). Тому відсутні підстави вимагати сплати судового збору за подання апеляційної або касаційної скарги на додаткове рішення (додаткову постанову) суду щодо розподілу судових витрат.

З урахуванням наведеного, об'єднана палата прийшла до висновку про необхідність відступу від висновку Верховного Суду щодо застосування норми права в подібних правовідносинах щодо сплати судового збору при зверненні до суду зі скаргою на додаткове судове рішення, яке вирішило питання розподілу судових витрат. Йдеться про ухвали Верховного Суду від 21 лютого 2019 року у справі № 709/2076/17, 24 січня 2019 року у справі № 810/2809/17, 25 січня 2019 року у справі № 826/7066/18, 03 липня 2019 року у справі № 826/8890/18, 19 липня 2019 року у справі № 810/2760/17 та 01 липня 2019 року у справі № 520/8309/18. Так, судовий збір не потрібно сплачувати при оскарженні додаткового судового рішення, яке розв'язало питання розподілу судових витрат або встановило порядок виконання судового рішення, тобто вирішило питання, не пов'язані з вимогами адміністративного позову, але які в обов'язковому порядку має розв'язати суд.

За наведеного правового регулювання та обставин справи Верховний Суд дійшов висновку, що суд апеляційної інстанції допустив порушення норм процесуального права, що призвело до постановлення незаконної ухвали, яка перешкоджає подальшому провадженню у справі. Повертаючи апеляційну скаргу, суд апеляційної інстанції позбавив особу права на судовий захист, що є не лише порушенням норм процесуального закону, а також суперечить статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 20 грудня 2019 року у справі № 240/6150/18 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/86504840>.

2.3. Судові рішення, прийняті об'єднаною палатою у 2020 році

Дотримання строку подання до суду заяви про розподіл судових витрат на правничу допомогу є підставою для вирішення по суті питання про розподіл цих витрат

Верховний Суд у складі колегії суддів об'єднаної палати Касаційного адміністративного суду прийняв постанову від 17 березня 2020 року у справі № 520/8309/18, якою залишив без задоволення касаційну скаргу Сумської митниці ДФС (далі – відповідач, Митниця) за позовом Товариства з обмеженою відповідальністю «ТЕКСІМ ГРУП» (далі – ТОВ, позивач) про визнання протиправними та скасування рішень про коригування митної вартості та карток відмови в прийнятті митних декларацій.

Суть спору полягала в тому, що в позовній заяві позивач також просив суд розв'язати питання щодо розподілу судових витрат, які складаються з судового збору та витрат на правничу допомогу.

Після ухвалення судом першої інстанції рішення у справі представник позивача подав до суду клопотання, у якому просив долучити до матеріалів справи докази понесених судових витрат на професійну правничу допомогу та ухвалити додаткове судове рішення, яким стягнути з відповідача витрати на професійну правничу допомогу в розмірі 143 910 грн. Окружний адміністративний суд рішенням, залишеним без змін постановою апеляційного суду, заяву про ухвалення додаткового судового рішення задовольнив частково. Зокрема було стягнуто коштом бюджетних асигнувань Митниці на користь ТОВ витрати на професійну правничу допомогу в розмірі 20 000 грн. Суди дійшли висновку про те, що понесені позивачем витрати на правничу допомогу є співмірними зі складністю справи та виконаними адвокатом роботами, а тому сума судових витрат на правничу допомогу в розмірі 20 000 грн є обґрунтованою, пропорційною до предмета спору, з дотриманням критерію розумності розміру, а також, що заява про винесення додаткового судового рішення разом із документами на підтвердження понесених витрат були подані до суду в межах строку, встановленого частиною сьомою статті 139 КАС України.

Митниця подала касаційну скаргу та зазначила, що суд першої інстанції не перевіряв дотримання представником позивача встановлених абзацом першим частини сьомої статті 139 КАС України порядку та строків подачі доказів і незаконно розглянув заяву ТОВ про ухвалення додаткового судового рішення щодо розподілу судових витрат, прийнявши незаконне судове рішення. На переконання відповідача, подані платіжне доручення, договір та інші документи не містять жодного посилання на адміністративну справу № 520/8309/18, що згідно з позицією Верховного Суду, висвітленою в постановках від 08 травня 2018 року та від 15 травня 2018 року у справі № 821/1594/17, унеможлиблює вирішення питання про відшкодування судових витрат на правничу допомогу на користь позивача.

Правовий висновок Верховного Суду за результатами розгляду зазначеної адміністративної справи полягає в такому.

Розгляд справи на об'єднаній палаті зумовлений наявністю неоднакового тлумачення та застосування колегіями суддів різних палат Касаційного адміністративного суду статей 139, 252 КАС України під час розгляду касаційних скарг на рішення судів, прийнятих за результатами розгляду заяв про ухвалення додаткового судового рішення щодо розподілу судових витрат на професійну правничу допомогу.

Так, у постанові від 10 вересня 2019 року у справі № 850/1/18 Верховний Суд дійшов висновку, що порядок розгляду заяви про ухвалення додаткового судового рішення про розподіл судових витрат, визначений статтею 252 КАС України, не передбачає залишення заяви про ухвалення додаткового судового рішення без розгляду. Тому розгляд заяви про ухвалення додаткового судового рішення на підставі частини сьомої статті 139 КАС України є помилковим. У постанові від 22 листопада 2019 року у справі № 810/1502/18 колегія суддів Верховного Суду зауважила, що частина сьома статті 139 КАС України встановлює граничний строк

подачі відповідних доказів та наслідки їх неподання. Наслідки у вигляді залишення заяви про ухвалення додаткового судового рішення без розгляду передбачені як за неподання заяви, так і в разі ненадання відповідних доказів. Таким чином, у разі пропуску позивачами цих строків суд має застосувати процесуальний наслідок у вигляді залишення заяви без розгляду, а не відмови в її задоволенні.

Верховний Суд звернув увагу, що стаття 252 КАС України визначає загальні положення щодо ухвалення додаткового судового рішення в разі не вирішення судом питання про судові витрати взагалі.

Враховуючи положення статей 134, 139 КАС України, сторона до закінчення судових дебатів у справі або протягом п'яти днів після ухвалення судового рішення має право на відшкодування витрат на правничу допомогу адвоката за умови подання до суду:

1) заяви про відшкодування таких судових витрат, поданої до судових дебатів у справі;

2) доказів таких витрат (детальний опис робіт (наданих послуг), виконаних адвокатом, здійснених витрат, необхідних для надання правничої допомоги, тощо).

Законодавець визначив процесуальний наслідок не заявлення до закінчення судових дебатів вимоги на відшкодування судових витрат на правничу допомогу або подання доказів таких витрат із пропуском п'ятиденного строку з моменту винесення рішення у справі. У такому разі суд залишає заяву сторони про винесення додаткового судового рішення без розгляду. Аналогічна правова позиція викладена в постанові Великої Палати Верховного Суду від 19 лютого 2020 року у справі № 755/9215/15-ц.

Колегія суддів констатувала, що з матеріалів справи вбачається та було встановлено судами попередніх інстанцій, що вимога про відшкодування судових витрат на правничу допомогу була заявлена представником ТОВ у позовній заяві. Докази понесених судових витрат на правничу допомогу були подані в строк, передбачений частиною сьомою статті 139 КАС України, оскільки рішення окружного суду було прийняте 02 січня 2019 року, а клопотання про винесення додаткового рішення та долучення доказів понесених судових витрат датоване 08 січня 2019 року. Тому відсутні підстави для залишення без розгляду заяви представника позивача про ухвалення додаткового судового рішення.

Щодо порушення принципу співмірності при визначенні суми стягнення витрат на правничу допомогу колегія суддів визнала вказані доводи Митниці необґрунтованими, оскільки чинне законодавство не встановлює чітких критеріїв для документів, що подаються для підтвердження витрат на правничу допомогу. Суди попередніх інстанцій при визначенні суми понесених витрат враховували не всі послуги, надані адвокатом згідно з актами прийому-передачі, та акцентували увагу не на поданих документах, а на безпосередній участі адвоката в судових засіданнях та складання процесуальних документів для цих засідань. Отже, на думку Верховного Суду, суди попередніх інстанцій при визначенні розміру суми судових витрат на правничу допомогу, яка підлягає стягненню, врахували як пов'язаність таких витрат із розглядом справи, так і критерії розумності та співмірності.

Таким чином, об'єднана палата дійшла висновку про відсутність підстав для відступу від правового висновку, викладеного в постанові Верховного Суду від 10 вересня 2019 року у справі № 850/1/18, оскільки обставини в зазначених справах не є подібними. Переглядаючи ухвалу суду апеляційної інстанції про залишення без розгляду заяви про розподіл судових витрат на правничу допомогу, Верховний Суд виходив з установлених у справі обставин, пов'язаних з пропуском позивачем строку звернення до суду з такою заявою.

У цій справі суди попередніх інстанцій встановили дотримання представником позивача строку подання до суду заяви про розподіл судових витрат на правничу допомогу, що є підставою для вирішення по суті питання про розподіл цих витрат. Колегія суддів постановила, що в основу вказаних підходів було покладено різні обставини, що не ставить під сумнів можливість застосування частини сьомої статті 139 КАС України.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 17 березня 2020 року у справі № 520/8309/18 можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88277487>.

Огляд судової практики об'єднаної палати Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду / Упоряд.: правове управління (І) департаменту аналітичної та правової роботи апарату Верховного Суду. – Київ, 2020. – 37 стор.

Застереження: видання містить короткий огляд деяких судових рішень. У кожному з них викладено лише основний висновок щодо правового питання, яке виникло у справі. Для правильного розуміння висловленої в судовому рішенні правової позиції необхідно ознайомитися з його повним текстом, розміщеним у Єдиному державному реєстрі судових рішень.

Стежте за нами онлайн

 fb.com/supremecourt.ua

 t.me/supremecourtua

 [@supremecourt_ua](https://www.instagram.com/supremecourt_ua)